

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΕΝΟΤΗΣ

Κόσμος εἶνε προῖον τῆς οὐσίας θείσης ἐαυτὴν ἐν ἐνεργείᾳ. Ἡ οὐσία ἐκδηλοῦται πρῶτον εἰς τοὺς ἀτελεστέρους καὶ ἀπλουστέρους ὀργανισμοὺς καὶ ἐκδηλοῦται δι' αὐτομάτου βουλήσεως προκαλοῦσης ἐν τοῖς μορίοις τῆς ὕλης εἰς τὴν μεταμορφοῦται ἢ οὐσία κινητοποίησιν τοιαύτην τῶν πόλων ὥστε παράγεται ἠλεκτρικὸς σπινθήρ. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ κόσμος βαίνει ἀκατασχέτως ἐξελλισσόμενος καὶ ἔσω τελειότεραι ἐκδηλώσεις τῆς ἀρχικῆς οὐσίας παράγονται τόσω τὸ ἔργον τῆς ἐξελίξεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βουλήσεως τῶν ἐντελεστέρων ἐμψύχων διότι ἐν αὐτοῖς ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως εἶνε μεγαλειτέρα. Ἐὰν ἡ βούλησις εἶνε πεφωτισμένη ἢ ἐξέλιξις βαίνει γοργῶς καὶ ὁμαλῶς, εἶδεμὴ προσκόπτει καὶ ἐπιβραδύ-

νεται. Καθ' ὃν χρόνον ἡ ὕλη εὔρηται ἐν ἐνεργείᾳ τείνει ἐνταυτῷ εἰς ἀνάπαυσιν διότι ἡ κίνησις δὲν εἶνε τι ἀδιάκοπον καὶ ἀέναον. Ἐπειδὴ δὲ ὕλη δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ κινήσεως, πᾶσα ὕλη ἐξαφανίζεται ἅμα ἡ κίνησις διακοπῇ ἢ μᾶλλον ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς κατάστασιν ἣν δι' ἀτέλειαν τῆς γλώσσης δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ καλέσωμεν εἰμὴ πνεῦμα. Ἡ περίοδος καθ' ἣν ἡ οὐσία εὔρηται ἐν καταστάσει ἀμιγοῦς πνεύματος, διακοπείσης πλέον τῆς κινήσεως δυνάμει τῆς ὁποίας ἐξεδηλοῦτο πρὶν εἰς ὕλην, ἀποτελεῖ τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ Σύμπαντος καὶ ὑπὸ οὐδεμιᾶς χαρακτηρίζεται ἀτελείας. Ἀποτελεῖ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν καθ' ἣν «ὁ Θεὸς ἐπαύσατο τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀπερέποίησεν» ὡς ἡ παλαιὰ Γραφή ἐκφράζεται, ἢ τὴν Νιρβάναν ὡς ἐκφράζονται αἱ Βέδαί. Ἐχομεν λοιπὸν τρία τινα ἐνταῦθα, τὴν Οὐσίαν ἣτις εἶνε ἀπανταχοῦ μία, τὴν Κίνησιν ἢ μᾶλλον τὸ κινήσιμον τῆς οὐσίας ὅπερ εἶνε προσὸν συμφυῆς αὐτῇ καὶ τὴν Ἐκφρασιν τῆς οὐσίας ἣτοι τὸν Κόσμον. Ἡ ἔκφρασις εἶνε προῖον ἀναπόδραστον

τῆς δυάδος ἦν ἀποτελοῦσιν ἢ Οὐσία καὶ ἢ Κίνησις, ἐνταυτῷ δὲ ἀμφοτέρων τούτων ἐκδήλωσις δὲν ἀποτελεῖ τι καθαυτὸ τρίτον ἀλλὰ συναποτελεῖ ἐνότητα ἐν τρισί. Πατὴρ, Μήτηρ καὶ Τέκνον οὕτως εἰπεῖν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ προσώπῳ. Τέκνον μονογενὲς διότι τὸ Σύμπαν εἶνε ἐν καὶ μόνον. Ἡ τριάς αὕτη εἶνε αἰωνία καὶ ἀδιάσπαστος. Οἱ ποζιτιβισταὶ ἐκφράζουσιν αὐτὴν διὰ τῶν λέξεων *Ordre* *Amour* *Progrès* ἢ *Intelligence* *Sentiment* *Activité* ἢ *Penser* *Aimer* *Agir*. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναπαύσεως τοῦ Συμπαντος, ὁ Πατὴρ ἔχει ἐν ἑαυτῷ λανθάνουσαν τὴν Μητέρα καὶ ἀμφοτέροι ἐχουσιν ἐν ἑαυτοῖν λανθάνοντα τὸν Υἱόν, τὸν λόγον δηλαδὴ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Κόσμου. Πατέρα ἤδη καλῶ, ἀλληγορικῶς, καὶ ἵνα ὑπενθυμίσω τὴν ἀλληγορίαν τῶν Γραφῶν, τὴν ἀρχικὴν οὐσίαν ἦν πῶς ἄλλως ἢ θείαν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ἀφοῦ πρῶτον μὲν εἶνε Πηγὴ Ζωῆς εἶτα εἶνε αὐθύπαρκτος, εἶνε μία, πληροῖ τὸ πᾶν καὶ εἶνε πάντοτε τῆς αὐτῆς καὶ ἀμειγοῦς φύσεως; Ἐκαστον μόνιον αὐτῆς

ἔχει ὅλας τὰς ιδιότητας ἃς ἔχει αὐτὴ ἐν τῷ συνόλω της, δηλαδή εἶνε θεῖον· εἶνε δὲ ἄρσεν καὶ θῆλυ καὶ παράγει κόσμον—τὸν γνωστὸν μικροκόσμον ὃν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἀποτελεῖ. Ἐκαστον λοιπὸν μῶριον τῆς ἀρχικῆς Οὐσίας εἶνε οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, ἥτις εἶνε κατ' εἰκόνα τοῦ πατρὸς τούτέστιν ἐνότης ἐν τρισὶν ἢ τριάς ἐν ἐνί. *Οὐσία Δράσις Ἐξέλιξις.* Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως προσκτᾶται νέον κῦρος διὰ τοῦ φωτὸς τούτου καὶ δικαιολογεῖται καθιερουμένου ὅτι ὀπισθεν τῆς ἐξελίξεως ὄρᾳ νοήμων ἦτοι θεία δύνამεις. Πᾶν μῶριον τῆς ὕλης ἔχει ὡς συμφυᾶ ιδιότητα τὸ ἐνσυνείδητον οὗ ἡ πρώτη ἐκδήλωσις κεῖται ἐν τοῖς φαινομένοις τῆς ἔλξεως καὶ χημικῆς συγγενείας ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῶν βραδύτερον ἐκφαινομένων νόμων τῆς ὀργανικῆς ζωῆς. Ἐπειδὴ πάση ἀντιλήψει παρομαρτεῖ γνῶσις καὶ μνήμη καὶ πείρα ἢ μακραίων τάσις τῆς ὕλης ὅπως προεβασθῆ ἀπὸ ὀργανισμοῦ εἰς ὀργανισμόν, ὁ ἄνθρωπος ἀντιπροσωπεύει συστώρευσιν μακραίωνος γνώσεως καὶ μνήμης καὶ πείρας. Τὸ

ἀνθρώπινον γένος πράγματι εἶνε μεταμόρφωσις τῶν λίθων τοῦ Δευκαλίωνος καὶ τῆς Πύρρας καὶ πρὸς τὸν ἐλληνικὸν τοῦτον μῦθον εὐρηταὶ ἐν ἁρμονίᾳ ἢ ῥῆσις τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ὅτι «ὁ Θεὸς ἐκ λίθων ἤγειρεν ἀνθρώπους» (Ματθ. 3.9.)

Καὶ ἡ Ἐπιστήμη ἐν τῷ σημείῳ εἰς ὃ σήμερον ἔφθασεν ἐγκατέλειψε σχεδὸν τὴν περὶ τυφλότητος τῆς ὕλης ὑπόθεσιν, ὡς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν περὶ ἐξελίξεως ἀνακάλυψιν. Πῶς θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ προδήλως νοήμων χρησιμοποίησις τῶν μέσων ἂν ἡ ὕλη ἦτο τυφλή; Βλέπομεν οὐ μόνον τὰ ἐνόργανα ὄντα ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ὄρυκτὰ ἐκλέγοντα μετὰ οἶονεὶ κρίσεως τὸ ἁρμόζον αὐτοῖς πρὸς ἐξέλιξιν. Κράτιστοι ἐπιστήμονες ἤδη ἀποφαίνονται ὅτι ἄνευ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ ὕλη αἰσθάνεται καὶ νοεῖ, τὰ γεγονότα τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς ἐν γένει θὰ μείνουν ἐσαεὶ ἀνεξήγητα. Δὲν ἀπαιτεῖται ἡ μείζων τις ἀνάπτυξις τοῦ ὀργάνου τῆς διαισθήσεως ὅπως μὴ διαμείνη πλέον ὡς ἀπλή ὑπόθεσις τὸ ἐνσυνείδητόν τῆς ὕλης καὶ δὲν εἶνε ἀμφιβολία ὅτι ἐκεῖνοι ἐκ τῶν ἀρχαίων οἱ-

τινες ἀνωμολόγουν αὐτὸ εἶχον τὴν διαίσθησιν ἀνεπτυγμένην ἀκολουθήσαντες μέθοδον βίου ἰδίᾳ συντελεστικὴν πρὸς τοῦτο. Τὸ ἐνσυνείδητον τῆς ὕλης εἶνε βᾶσις τῆς περὶ μετεμψυχώσεως πίστεως τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Ἰνδῶν καὶ τοῦ Πυθαγόρα, ἡ δὲ ιδέα τῆς μετεμψυχώσεως ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ιδεάν ὅτι ὁ ἄνθρωπος φέρει πάντοτε τὴν πεῖραν ἣν ἀπέκτησε κατὰ τὰς παρελθούσας ἐνσαρκώσεις του, ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν ὅλων τῶν ἀρχαίων φιλοσοφιῶν ἐξ ὧν ἐγενήθη ὁ χριστιανισμός. Ἐν πάσαις ταῖς πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ Στοαῖς ἢ Ἐκκλησίαις καὶ βεβαίως ἐν Ἐλευσίῃ, ἐδιδάσκετο ἰδίᾳ ὁ τρόπος πρὸς ἀνάκλησιν τῆς οὕτω ἀποκτηθείσης μακραίωνος πείρας. Λέγεται ὅτι ὁ Πυθαγόρας, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀπολλώνιος καὶ ὁ Βούδδας ἠδύναντο γὰ ἐνθυμηθῶσι ὠρισμένα ἐπεισόδια προηγουμένων ὑπάρξεων αὐτῶν. Ὁ Βούδδας λέγεται ὅτι ἐνθυμεῖτο πεντακοσίας πεντήκοντα διαφοροὺς ὑπάρξεις αὐτοῦ καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦτ' αὐτὸ ἠγίνισσετο εἰπὼν ὅτι ἦτο ἀρχαιότερος τοῦ Ἀβραάμ. Ὁ Σωκράτης ἐμφαντικῶς ἐβεβαίωσεν τὴν θεωρίαν

τῆς μετενσαρκώσεως καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ὁ Λεϊβνίτιος φαίνεται ὑποστηρίζων αὐτήν. Ὁρθῶς ἐννοούμενα τὰ πρῶτα κεφάλαια τῆς Γενέσεως τὴν αὐτὴν ἐκθέτουσι θεωρίαν παριστῶντα τὴν δημιουργίαν ὡς γενομένην κατὰ βαθμιαίαν πρόοδον ἀπὸ τῶν ἀτελεστάτων τύπων μέχρι τοῦ ἐντελεστάτου, τῆς Γυναίκος. Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τὰ τε ζῶα ὡς καὶ ὁ ἄνθρωπος καλοῦνται ψυχαί, καὶ ἐντεῦθεν ὑποσημαίνεται τὸ ἐνιαῖον καὶ ἀλληλέγγυον τῆς ὅλης ἐμψύχου φύσεως εὐρισκομένης μόνον ἐν διαφόροις βαθμοῖς ἀναπτύξεως, κατὰ λόγον τῆς πορείας τῆς ψυχῆς ἀπὸ ὀργανισμοῦ εἰς ὀργανισμόν. Αἰῶνες αἰώνων διέρρευσαν προτοῦ ἐμφανισθῆ αὕτη ὑπὸ μορφήν ἀνθρώπου καὶ οὐδὲν κωλύει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐν μελλούσῃ ἐποχῇ θὰ ἐμφανισθῆ ὑπὸ ἔτι τελειότεραν μορφήν. Οὕτω ἅπας ὁ ἔμψυχος κόσμος ἐν τῇ ἀπείρῳ ποικιλίᾳ τῶν ιδιοτήτων του ἀπὸ τοῦ ἀπείρου βάθους τῆς προελεύσεως του μέχρι τοῦ ἀπείρου ὕψους τοῦ προρισμοῦ του εἶνε ὁμογενής. Ἡ ἀδελφότης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἶνε οὐ μόνον πρᾶγμα

ἀλλὰ καὶ εὐρεία ἱκανῶς ὅπως περιλάβῃ ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτῆς ἅπαντα τὰ ἔμψυχα ἀπὸ τοῦ ἀτελεστάτου μέχρι τοῦ ἐντελεστάτου. Τοῦτο παριστᾷ ἡ Σφίγξ τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον θρησκευτικὸν ἔμβλημα τῶν Αἰγυπτίων, ὑποτυπούντων δι' αὐτοῦ τὴν πίστιν των εἰς τὴν ἐνότητα τῆς παγκοσμίου ἀνθρωπότητος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΔΗΣ